

อุบัติการณ์ สาเหตุ และความสัมพันธ์ของอุบัติเหตุกับวัยและเพศ ในผู้ป่วยเด็ก โรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี

พยอม อุดมคำ

กลุ่มงานกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลโพธาราม จ.ราชบุรี

Incidence, Causes and Relation to Age and Sex of Pediatrics Accidents Potharam General Hospital, Ratchaburi

Phayom Udomkam

Department of Pediatrics, Potharam Hospital, Potharam, Ratchaburi, Thailand

หลักการและเหตุผล: อุบัติเหตุเป็นสาเหตุการตายอันดับแรกของเด็กไทย โดยเฉพาะการจมน้ำและอุบัติเหตุจากรถ การศึกษาอุบัติการณ์และความสัมพันธ์ของอุบัติเหตุของเด็กในชุมชน ทำให้ทราบถึงสถานการณ์และความเสี่ยงของเด็กแต่ละวัย อันจะนำไปสู่การป้องกันโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ ความสัมพันธ์ของเพศ อายุ และสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ในเด็กวัย 0-15 ปี

รูปแบบการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบย้อนหลัง
สถานที่ศึกษา: โรงพยาบาลโพธาราม อำเภอโพธาราม จ.ราชบุรี

วัสดุและวิธีการ: รวบรวมข้อมูลจากเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาลโพธารามด้วยสาเหตุการบาดเจ็บและภยันตราย โดยจำแนกเป็นสาเหตุการบาดเจ็บต่างๆ ตามอายุและเพศ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: เด็กวัย 0-15 ปี ที่รับไว้เป็นผู้ป่วยในด้วยสาเหตุการบาดเจ็บต่างๆ ในโรงพยาบาลโพธาราม ระหว่าง พ.ศ. 2547-2550 จำนวน 823 ราย

ผลการศึกษา: เด็กชายเกิดอุบัติเหตุมากกว่าเด็กหญิง (อัตราส่วน 1.78:1) กลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือ 11-15 ปี (ร้อยละ 41.2) และ 6-10 ปี (ร้อยละ 30.3) ตามลำดับ สาเหตุของอุบัติเหตุในกลุ่มนี้คือ การจมน้ำ (ร้อยละ 37.2) และพลัดตกหกล้ม (ร้อยละ 23.0) กลุ่มอายุ 1-5 ปี เกิดจากพลัดตกหกล้ม แมลงกัดต่อย และกินสารเคมีอันตราย ในขณะที่กลุ่มอายุ ต่ำกว่า 1 ปี เกิดจากแมลงกัดต่อยมากกว่าสาเหตุอื่น พบเด็กตายจากจมน้ำ 3 ราย และจากอุบัติเหตุจมน้ำ 3 ราย

Background: Accidents and injuries were the leading causes of deaths in Thai children; especially they drowned and had traffic accidents. The studies of incidence, causes and outcomes of injuries in children is useful for prevention and reduction of these accidents.

Objective: To study incidence, relations between sex, age and causes of accidents in children from 0 - 15 years old.

Design: Retrospective descriptive Study

Setting: Potharam General Hospital, Ratchaburi.

Population: Eight hundred and twenty-three injured children, aged 0-15 years old, as inpatients of Potharam General Hospital, Ratchaburi province, during the year of 2004-2007.

Method: The raw data were collected from inpatient's medical records.

Statistics: Descriptive statistical analysis

Results: Most accidents occurred in boys, with ratio of girls and boys of 1:1.78. Leading cause of death was traffic accidents (37.2%). Most injured children were in the ages of 11-15 years (41.2 %) and 6-10 years (30.3%). Most of incidences were traffic accidents and falls. Those of the age of 1-5 years were falls, insect bites, and chemical poisonings. Three of them drowned and three died of traffic accidents.

Conclusion: Children of each age groups had individual specific risks of accidents. Counselling of injury prevention in children should be especially for each age group.

สรุป: สาเหตุสำคัญของอุบัติเหตุในเด็กคือการจมน้ำ การพลัดตกหกล้ม และแมลงกัดต่อย โดยสาเหตุการตายที่พบได้แก่ จมน้ำและอุบัติเหตุจมน้ำ การให้คำแนะนำและวางแผนป้องกันอุบัติเหตุควรเน้นตามความเสี่ยงของแต่ละกลุ่มอายุ

Key words: Pediatrics accidents, incidence

ศรีนครินทร์เวชสาร 2551; 23(2): 192-9 • Srinagarind Med J 2008; 23(2): 192-9

บทนำ

อุบัติเหตุเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย และเป็นสาเหตุนำของการตายในเด็กและเยาวชนไทย จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยพบว่า ในแต่ละปีมีเด็กอายุ 1 - 14 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุและความรุนแรงจำนวนกว่า 3,300 ราย ในช่วง 7 ปี คือ พ.ศ. 2542 - 2548 มีแนวโน้มการตายจากอุบัติเหตุและความรุนแรงสูงขึ้น แต่แนวโน้มการตายจากสาเหตุอื่นๆ ลดลง กลุ่มเสี่ยงที่สำคัญคือกลุ่มเด็กเล็กที่อายุน้อยกว่า 6 ปี และกลุ่มวัยรุ่นที่อายุมากกว่า 12 ปี^{1,2} ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก พบว่า ในปี ค.ศ. 2000 มีเด็กทั่วโลกต้องตายจากการบาดเจ็บ จมน้ำเป็นสาเหตุนำ โดยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จะเสียชีวิตจากการจมน้ำร้อยละ 23.4 ของการตายจากการบาดเจ็บทั้งหมด และคิดเป็นอัตราตาย 12.6/100,000 อุบัติเหตุจมน้ำเป็นเหตุนำอันดับสอง โดยมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ต้องเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจมน้ำ ร้อยละ 19.9 ของการตายจากการบาดเจ็บทั้งหมดคิดเป็นอัตราตาย 10.7/100,000³ การศึกษาในปี พ.ศ. 2539 พบว่าเด็กไทยอายุ 1 - 14 ปี ตายจากอุบัติเหตุและการบาดเจ็บถึง 4,153 ราย ในจำนวนนี้การจมน้ำ (drowning) เป็นสาเหตุนำ พบว่ามีเด็กตายจากการจมน้ำซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำจำนวน 1,404 ราย (ร้อยละ 33.8) และเกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำ (water transport) อีกประมาณ 228 ราย (ร้อยละ 5.5) ในขณะที่มีรายงานการตายในเด็กกลุ่มดังกล่าวจากปอดอักเสบเพียง 492 ราย และท้องร่วง 169 ราย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนา คือสวีเดนและญี่ปุ่น พบว่าเด็กไทยมีความเสี่ยงสูงกว่ามาก ในกลุ่มอายุ 1 - 4 ปี เด็กไทยมีความเสี่ยงในการตายจากการจมน้ำสูงกว่าเด็กสวีเดน 7.5 เท่า และสูงกว่าเด็กญี่ปุ่น 3 เท่า อัตราการตายจากการจมน้ำของเด็กไทยอายุ 1 - 4 ปีในปี พ.ศ. 2539 มีค่าเท่ากับอัตราการตายจากการจมน้ำของเด็กสวีเดน ปี พ.ศ. 2503 คือ ประมาณ 20/100,000 ถ้าอัตราการตายนี้สามารถลดลงได้เท่ากับอัตราการตายจากการจมน้ำในเด็กสวีเดนปี พ.ศ. 2539 แล้ว จำนวนการตายจะ

ลดลง 429 ราย สำหรับกลุ่มอายุ 5 - 14 ปี พบความแตกต่างของความเสี่ยงจากการตายจากอุบัติเหตุและการบาดเจ็บอย่างมาก กล่าวคือ เด็กหญิงไทยมีความเสี่ยงในการตายจากการจมน้ำสูงกว่าเด็กสวีเดนถึง 43 เท่า และสูงกว่าเด็กญี่ปุ่นถึง 13 เท่า^{4,5} ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอุบัติเหตุในเด็กที่โรงพยาบาลเบตง⁶ และสถิติของกระทรวงสาธารณสุข^{7,8} เด็กเป็นวัยที่มีการพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกายและจิตใจ ประกอบกับการขาดความระมัดระวังความตระหนักรู้หรือความกลัวต่อภัยอันตรายรอบๆ ตัวมีน้อยมาก เป็นเหตุให้พบอุบัติการณ์ของอุบัติเหตุในวัยเด็กสูง ปัจจุบันความเจริญทางการแพทย์มีสูงขึ้น แต่ไม่สามารถยับยั้งการเพิ่มสถิติของอุบัติเหตุลงได้ หากการป้องกันไม่ได้กระทำอย่างจริงจังในทุกระดับชั้นรวมถึงในครอบครัวและชุมชน การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กจำเป็นต้องทราบข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงมีความสำคัญที่จะต้องศึกษาอุบัติการณ์ สาเหตุ การเกิดอุบัติเหตุ และความสัมพันธ์กับวัยและเพศ กับการเกิดอุบัติเหตุในผู้ป่วยเด็กโรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กในเขตอำเภอโพธารามต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาอุบัติการณ์ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุของผู้ป่วยเด็กที่โรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ จำแนกตามปี พ.ศ. เพศ กลุ่มอายุ และผลลัพธ์ของการเกิดอุบัติเหตุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ป่วยเด็กอายุ 0 -15 ปี ที่มารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยมีระยะเวลาการพักรักษาตัวไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง จำนวนทั้งสิ้น 823 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบเก็บข้อมูลอุบัติเหตุของผู้ป่วย และเวชระเบียนผู้ป่วย โรงพยาบาลโพธาราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยรวบรวมข้อมูลผู้ป่วยอุบัติเหตุในเด็กอายุ 0 - 15 ปี ที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลโพธาราม ในปี พ.ศ. 2547 - 2550 จากเวชระเบียนผู้ป่วยใน จำนวน 823 ราย โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ และผลลัพธ์ของการเกิดอุบัติเหตุ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาอุบัติการณ์ของอุบัติเหตุในเด็ก สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ ลักษณะและผลของอุบัติเหตุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต เพื่อวิเคราะห์หาอุบัติการณ์สาเหตุการเจ็บป่วยของผู้ป่วยเด็ก ลักษณะทั่วไปของกลุ่มที่ศึกษา

2. หาค่าความแตกต่างของสาเหตุการเจ็บป่วยโดยใช้สถิติ Chi-Square test

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 823 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.0 มีอายุอยู่ในช่วง 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.2 มากกว่าครึ่งนอนโรงพยาบาลจำนวน 1 วัน ร้อยละ 53.5 วันนอนเฉลี่ย 2 - 3 วัน เป็นสาเหตุจากจลาจล 306 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.2 จากสาเหตุอื่นๆ 517 ราย ร้อยละ 62.8 ส่วนใหญ่แล้วถ้าเป็นสาเหตุจากจลาจลผู้ป่วยจะเป็นผู้ขับขี้อยู่ ร้อยละ 52.0 รองลงมาเป็นผู้โดยสาร ร้อยละ 38.6 สำหรับสาเหตุอื่นที่ไม่ได้เกิดจากอุบัติเหตุจลาจล มากที่สุดจะเป็นการพลัดตกหกล้ม คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาคือการถูกแมลงและสัตว์อื่นกัดหรือต่อย ร้อยละ 24.2 นอกจากนี้ยังมีการบาดเจ็บจากสาเหตุอื่นๆ อีก จำนวน 69 ราย พบมากในกลุ่มอายุ 11 - 15 ปี ร้อยละ 37.7 ได้แก่ สุนัขกัด 10 ราย แมวกัด/ข่วน 1 ราย ม้าและวัวเตะ/เหยียบ 4 ราย ถูกทำร้าย 7 ราย จากกระแสไฟฟ้า 16 ราย

ผลลัพธ์ของอุบัติเหตุ

1. เสียชีวิต จำนวน 6 ราย โดยเกิดจากสาเหตุการจมน้ำ 3 ราย จากจลาจล 3 ราย

2. พิการจำนวน 7 ราย ซึ่งเกิดจากสาเหตุดังนี้คือ จมน้ำ 1 ราย ไฟฟ้าช็อต 1 ราย Dystocia 1 ราย อุบัติเหตุจลาจล 2 ราย ประทัดระเบิดเข้าตา 1 ราย ขงมีคมบาด 1 ราย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้ป่วยในเด็ก โรงพยาบาลโพธาราม เปรียบเทียบกับ โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี*

ตัวแปร	จำนวน		ร้อยละ	
	รพ.โพธาราม	รพ.ศ.ราชบุรี	รพ.โพธาราม	รพ.ศ.ราชบุรี
เพศ	(N = 823)	(N = 1567)		
ชาย	527	1023	64.0	65.3
หญิง	296	544	36.0	34.7
อายุ				
ต่ำกว่า 1 ปี	14	130	1.7	8.3
1 - 5 ปี	221	429	26.9	27.4
6 - 10 ปี	249	441	30.3	28.1
11 - 15 ปี	339	567	41.2	36.2
จำนวนวันนอนโรงพยาบาล				
1 วัน	440		53.5	
2 วัน	159	ไม่มีข้อมูล	19.3	ไม่มีข้อมูล
3 วัน	80		9.7	
4 วันขึ้นไป	144		17.5	
สาเหตุการเจ็บป่วย				
อุบัติเหตุจากจลาจล	306	588	37.2	37.5
สาเหตุอื่น	517	979	62.8	62.5

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้ป่วยในเด็ก โรงพยาบาลโพธาราม เปรียบเทียบกับ โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี* (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน		ร้อยละ	
	รพ.โพธาราม	รพ.ศ.ราชบุรี	รพ.โพธาราม	รพ.ศ.ราชบุรี
ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุจราจร	(n = 306)	(n = 585)		
ขับขี่เอง	159	259	52.0	44.3
เป็นผู้โดยสาร	118	270	38.6	46.2
คนเดินเท้า, อื่นๆ	29	56	9.5	9.6
สาเหตุการบาดเจ็บอื่นๆ	(n = 517)	(n = 975)		
พลัดตกหกล้ม	190	527	36.8	54.0
แมลงและสัตว์อื่น	125	48	24.2	4.9
งูกัด	46	64	8.9	6.6
ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	28	42	5.4	4.3
สารเคมี	51	29	9.9	3.0
จมน้ำ	10	16	1.9	1.6
อื่นๆ	7	249	13.0	25.5
ผลลัพธ์ของการเกิดอุบัติเหตุ				
เสียชีวิต	6		0.7	
พิการ	7	ไม่มีข้อมูล	0.9	ไม่มีข้อมูล
ปกติ	811		98.4	

* ข้อมูลรพ.โพธารามปี 2547 - 2550, รพ.ศ.ราชบุรี ปี 2549 - 2550 จากฐานข้อมูลเฝ้าระวังอุบัติเหตุ รพ.ศ.ราชบุรี

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ได้รับอุบัติเหตุ การบาดเจ็บมากกว่าเพศหญิงในทุกกลุ่มอายุ อย่างมีนัยสำคัญ จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะเกิด ทางสถิติที่ $p < 0.01$ (ตารางที่ 2)

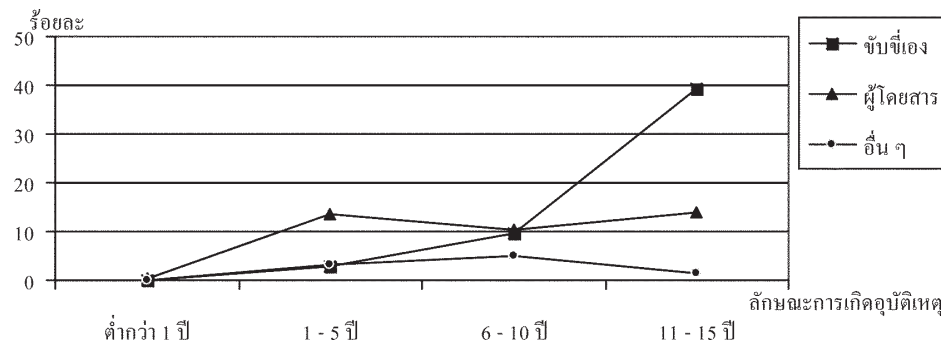
ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ได้รับอุบัติเหตุจำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	เพศ		รวม จำนวน
	ชาย	หญิง	
ต่ำกว่า 1 ปี	9 (1.1)	5 (0.6)	14 (1.7)
1 - 5 ปี	118 (14.3)	103 (12.5)	221 (26.9)
6 - 10 ปี	170 (20.7)	79 (9.6)	249 (30.3)
11 - 15 ปี	230 (27.9)	109 (13.2)	339 (41.2)
$\chi^2 = 14.947^{**}$ $df = 3$			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ จราจรจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ โดยพบว่า เด็กในกลุ่มอายุ

11 - 15 ปี ลักษณะของการเกิดอุบัติเหตุ จะเป็นผู้ขับขี่เอง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจาก ในกลุ่มอายุ 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี จะเป็นผู้โดยสาร (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 สาเหตุของอุบัติเหตุทางจราจรจำแนกตามกลุ่มอายุ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุการเจ็บป่วยอื่นๆ ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุจราจร จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ โดยพบว่า เด็กในกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 1 ปี เกิดอุบัติเหตุจากแมลง

และสัตว์มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ซึ่งแตกต่างจาก ในกลุ่มอายุ 1 - 5 ปี, 6 - 10 ปี และ 11 - 15 ปี สาเหตุเกิดอุบัติเหตุอื่นจะ เกิดจากการพลัดตกหกล้มเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างอุบัติเหตุอื่นๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	สาเหตุการเจ็บป่วยอื่นๆ							รวม ร้อยละ
	พลัดตกหกล้ม	แมลง/สัตว์	งู	ไฟ/น้ำร้อน	สารเคมี	จมน้ำ	อื่นๆ	
ต่ำกว่า 1 ปี	1 (0.2)	7 (1.4)	0 (0.0)	1 (0.2)	3 (0.6)	1 (0.2)	0 (0.0)	13 (2.5)
1 - 5 ปี	47 (9.1)	33 (6.4)	9 (1.7)	18 (3.5)	28 (5.4)	7 (1.4)	18 (3.5)	160 (30.9)
6 - 10 ปี	72 (13.9)	47 (9.1)	18 (3.5)	5 (1.0)	5 (1.0)	2 (0.4)	23 (4.4)	172 (33.3)
11 - 15 ปี	70 (13.5)	38 (7.4)	19 (3.7)	4 (0.8)	15 (2.9)	0 (0)	26 (5.0)	172 (33.3)

$X^2 = 67.674^{**}$ df = 18

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$

ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของอุบัติเหตุอื่นๆ จำแนกตามปี พ.ศ. พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ โดยพบว่า สาเหตุจากการพลัดตกหกล้ม แมลง และสัตว์อื่นๆ สารเคมี งูกัด สุนัขกัด วัวขวิด มีแนวโน้มเพิ่ม

ขึ้นในปี พ.ศ. 2549 - 2550 โดยเฉพาะจากการพลัดตกหกล้ม ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมากขึ้นที่สุด แต่สาเหตุจากการจมน้ำ มีแนวโน้มลดลงในปี พ.ศ. 2549 - 2550 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างอุบัติเหตุอื่นๆ จำแนกตามปี พ.ศ.

สาเหตุของอุบัติเหตุอื่นๆ	ปี พ.ศ.		รวม (ร้อยละ)
	2547 - 2548	2549 - 2550	
พลัดตกหกล้ม	61 (11.8)	129 (25.0)	190 (36.8)
แมลงและสัตว์มีพิษอื่น	59 (11.4)	66 (12.8)	125 (24.2)
งูกัด	18 (3.5)	28 (5.4)	46 (8.9)
ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	6 (1.2)	22 (4.3)	28 (5.4)
สารเคมี	21 (4.1)	30 (5.8)	51 (9.9)
จมน้ำ	8 (1.5)	2 (0.4)	10 (1.5)
อื่นๆ	29 (5.6)	38 (7.4)	67 (13.3)

$\chi^2 = 18.635^{**}$ df = 6

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$

วิจารณ์

สาเหตุการบาดเจ็บและอันตรายของเด็กที่รับไว้เป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลโพธาราม ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการจลาจล และสาเหตุการตายทั้งหมดของเด็กในกลุ่มนี้ได้แก่การจมน้ำตายและอุบัติเหตุจลาจล ซึ่งตรงกับสถิติในปี พ.ศ. 2542 - 2545 ของศูนย์วิจัยเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก โรงพยาบาลรามาธิบดี⁵ คือสาเหตุการตายส่วนใหญ่เกิดจากการจมน้ำและการจลาจล และเด็กที่จมน้ำมักมีอายุน้อย (1-5 ปี) เด็กโตส่วนใหญ่บาดเจ็บจากการจลาจล เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลการบาดเจ็บของผู้ป่วยในเด็กของโรงพยาบาลราชบุรีปี พ.ศ. 2549-2550 (ตารางที่ 1) พบว่าตรงกันในส่วนต่อไปนี้คือ เพศชายและหญิง กลุ่มอายุที่ได้รับบาดเจ็บ (ยกเว้นกลุ่มอายุน้อยกว่า 1 ปีที่ต่างกันชัดเจน) กลุ่มบาดเจ็บจากการจลาจล ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุจลาจล รวมทั้งการบาดเจ็บจากการพลัดตกหกล้ม จากสัตว์มีพิษและไฟไหม้น้ำร้อนลวกและการจมน้ำ ส่วนที่ต่างกันคือ ที่โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรีพบผู้บาดเจ็บที่อายุน้อย (ต่ำกว่า 1 ปี) มากกว่าที่โรงพยาบาลโพธาราม (ร้อยละ 8.3 และร้อยละ 1.7 ตามลำดับ) และมีสองสาเหตุที่โรงพยาบาลโพธารามมีอัตราส่วนการป่วยมากกว่าร.ราชบุรีอย่างชัดเจนได้แก่ จากแมลง/สัตว์มีพิษอื่น (ร้อยละ 24.2 ต่อร้อยละ 4.9) และจากสารเคมีอันตราย (ร้อยละ 9.9 ต่อร้อยละ 2.97) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรีเป็นศูนย์รับผู้ป่วยส่งต่อจากโรงพยาบาลในเขตจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ผู้ป่วยที่ถูกแมลงกัดต่อยและได้รับสารเคมีส่วนใหญ่มักมีอาการไม่รุนแรงเท่ากับการบาดเจ็บอื่นๆ จึงไม่ได้รับการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี

จากการศึกษานี้พบว่า สาเหตุการบาดเจ็บส่วนใหญ่เกิดจากการจลาจล (ร้อยละ 37.2) ซึ่งส่วนใหญ่เกิดในเด็กวัย 11 - 15 ปี ซึ่งบรรทัดจักรยานยนต์ด้วยตัวเอง โดยเด็กอายุน้อยที่สุดที่บรรทัดจักรยานยนต์ คือ 10 ปี ผลของอุบัติเหตุจลาจลทำให้ ผู้ป่วยเด็กเสียชีวิต 2 ราย พิการ 2 ราย ผู้ป่วยที่ไม่เสียชีวิต ส่วนใหญ่นอนโรงพยาบาล ด้วยการบาดเจ็บเล็กน้อยต่อสมอง (ร้อยละ 23.1) กระดูกหักและข้อเคลือบรยางค์บน (ร้อยละ 23.4) กระดูกหักและข้อเคลือบของรยางค์ล่าง (ร้อยละ 23.1) บาดแผลฉีกขาดและถลอกฟกช้ำ (ร้อยละ 20.4) ตามลำดับ ซึ่งควรมีการตรวจจับผู้ขับขี่ที่อายุน้อยอย่างเข้มงวด และลงมือทลงโทษให้ชัดเจน ส่วนในเด็กเล็กที่เป็นผู้โดยสาร ต้องหลีกเลี่ยงการโดยสารรถจักรยานยนต์ รถ 3 ล้อพ่วงข้าง ส่วนการโดยสารรถยนต์ให้นั่งที่เบาะหลังจะปลอดภัยกว่านั่งเบาะหน้า⁵

สำหรับสาเหตุรองของอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ ได้แก่ การพลัดตก หกล้ม และกีฬา (ร้อยละ 23) ซึ่งส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.7) เป็นเด็กในกลุ่มอายุ 6 - 15 ปี เพราะเด็กวัยนี้เริ่มไปโรงเรียนและออกไปเล่นนอกบ้าน โดยไม่มีผู้ใหญ่ดูแลอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ กีฬาทุกประเภทสามารถทำให้เกิดการบาดเจ็บในเด็กวัยเรียนได้ ดังนั้น ทางสถานศึกษาควรมีความตระหนักและมีแนวทางป้องกันไว้ทุกแห่ง

ผู้ป่วยถูกแมลงและสัตว์มีพิษอื่นๆ ได้แก่

กลุ่มตะขาบกัด แมงป่องต่อย คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของผู้ป่วยทั้งหมด โดยกระจายในกลุ่มอายุ 1 - 15 ปี ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน กลุ่มนี้มักจะนอนโรงพยาบาลเพียง 1 วัน และไม่ค่อยเกิดอันตรายรุนแรง จึงสมควรทบทวน ความเหมาะสมของการรับผู้ป่วยกลุ่มนี้ ไว้ในโรงพยาบาล

ส่วนอุบัติเหตุจากไฟไหม้น้ำร้อนลวกและการกินสารเคมีอันตรายมักเกิดขึ้นในเด็กเล็กอายุ 1-5 ปี เนื่องจากความเผลอเรอในการดูแลเด็ก ปลดปล่อยให้เด็กคลาดสายตา และการจัดสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ส่วนในเด็กโตมักเกิดจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุด โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และความประมาทในการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า การกินยาและสารเคมีอันตรายในเด็กวัย 11 - 15 ปี มักทำเพื่อประชดผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามไม่พบการตายในเด็กกลุ่มนี้

กลุ่มอันตรายจากสัตว์ 4 เท้า ได้แก่ สุนัขและแมวกัดฉีกและฆ่าคน ผู้ป่วยมักต้องนอนโรงพยาบาล เพื่อรักษาบาดแผลฉีกขาดฉกรรจ์บนใบหน้า และเปลือกตา ส่วนผู้ป่วยถูกฉีกและฆ่าคน พบว่ามีอันตรายถึงกะโหลกศีรษะร้าวและกระดูกหัก จึงควรสอนเด็กให้รู้จักพฤติกรรมของสัตว์และอันตรายที่อาจเกิดจากสัตว์ในกลุ่มนี้ไว้ด้วย

พบสาเหตุจากถูกทำร้าย 7 ราย เป็นกลุ่มอายุ 11-15 ปี รวม 6 ราย ส่วนใหญ่เป็นการบาดเจ็บเล็กน้อย แต่ข้อมูลที่ได้ทำให้มองเห็นภาพความรุนแรงในเด็กไทยว่ายังมีปัญหาโดยดูได้จากในจำนวนนี้มีเด็กถูกยิงด้วยอาวุธปืน 1 ราย และพบเด็กชายอายุ 10 ปี 1 ราย ที่ถูกบิดาตี ทำให้กระดูกหักบริเวณต้นขา

เด็กที่เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ 6 รายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุน้อย คือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ได้แก่ 3 รายจมน้ำตาย ตรงกับสถิติของศูนย์วิจัยเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก โรงพยาบาลรามาธิบดี⁵ คือเด็กที่จมน้ำตายส่วนใหญ่อายุน้อย สาเหตุการตาย 1 รายโดยสารรถ 3 ล้อพุ่งข้ามถนนยนต์ 1 รายถูกรถยนต์ถอยมาทับกะโหลกศีรษะ 1 รายจากอุบัติเหตุขณะขับรถจักรยานยนต์ พบเด็กมีความพิการถาวรจากอุบัติเหตุ 7 ราย ดังนี้ 2 รายสมองขาดออกซิเจนหลังจากจมน้ำและไฟฟ้าช็อต 1 รายได้รับบาดเจ็บรุนแรงต่อสมองหลังขับรถจักรยานยนต์ประสบอุบัติเหตุ 1 ราย (อายุ 1-5 ปี) เล่นประทัดระเบิดใส่ตาทำให้ตาพิการ 2 ราย ถูกตัดนิ้วเท้าจากถูกของมีคม และอุบัติเหตุจรวด และ 1 รายประสาทแขนพิการจากการคลอติดไฟ

อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ไม่พบการตายจากสาเหตุการบาดเจ็บอื่นๆ ดังที่พบในสถิติของศูนย์วิจัยเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก โรงพยาบาลรามาธิบดี⁵ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้ป่วยมีขนาดแตกต่างกันมาก

จะเห็นได้ว่าสถิติการตายและพิการจากอุบัติเหตุนี้มีจำนวนมากกว่าการตายจากไข้เลือดออกอย่างชัดเจน (ในช่วงเวลาเดียวกันที่โรงพยาบาลโพธารามมีผู้ป่วยเด็กเสียชีวิตจากไข้เลือดออกเพียง 1 ราย)

สรุป

อุบัติเหตุในเด็กเกิดจากความประมาท เผลอเรอและไม่ระหนัก ของผู้ใหญ่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรจะมีการประชาสัมพันธ์ถึงความรุนแรงและอันตรายของอุบัติเหตุให้ชุมชนได้รับรู้ การป้องกันในเบื้องต้นอาจเป็นการให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุตามวัยในคลินิกเด็กดี ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ง่ายที่สุด ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กในจังหวัดราชบุรีดังนี้คือ

การตรวจจับผู้ขับขี่ที่มีอายุน้อยอย่างเข้มงวด การส่งเสริมให้เด็กใช้รถจักรยานไม่ใช่จักรยานยนต์ การณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง การจัดหารถรับส่งนักเรียนที่ปลอดภัยและเพียงพอ การสอนเด็กทุกวัยให้รู้ถึงอันตรายที่มีอยู่รอบตัวและวิธีหลีกเลี่ยง การให้ความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นในที่เกิดเหตุแก่ผู้ดูแลเด็ก และที่สำคัญสร้างความตระหนักในใจของผู้ใหญ่ทุกคน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษานี้ได้รวมถึงผู้ป่วยอุบัติเหตุที่เป็นผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อจากห้องฉุกเฉินไปยังโรงพยาบาลอื่น และเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ หากมีผู้สนใจควรพิจารณาศึกษาข้อมูลในส่วนดังกล่าว จะได้ภาพรวมข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คุณทูลดา สารวิวงศ์ คุณจันใจ คงทิม คุณมัลลิกา ไอยราพัฒนา จากโรงพยาบาลโพธาราม ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมเวชระเบียนและวิเคราะห์สถิติ คุณสมปอง จันทะคราม จากศรีนครินทร์เวชสารซึ่งได้ช่วยตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องของเอกสาร

เอกสารอ้างอิง

1. ข้อมูลการตายของเด็ก 0 - 17 ปี ประจำปี 2542 - 2548 วิเคราะห์จากระบบข้อมูลการตายของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, พ.ศ.2549
2. อติศักดิ์ ผลิตตผลการพิมพ์, มหิทธิพร ชินะผา ,วรรณกร เวรอาทร, ชฎาพร สุขศิริวรรณ, งามตา รอดสมใจ. โครงการศึกษาการเฝ้าระวังและจัดการความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในเด็ก (Risk Watch and Risk Management for Child Safety). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2550.
3. Plitponkarnpim A. Burden of injuries in Asian children. Asian- Oceanian J Pediatr Child Health 2003; 2: 1-13.

4. ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. ลูกจมน้ำตาย. Available from: http://www.csip.org/csip/autopage/show_page.php?h=145&s_id=18&d_id=18. 10 มี.ค.2551
5. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. สถานการณ์การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุและความรุนแรงในเด็กไทยปี 42-45. Available from: http://www.csip.org/csip/autopage/show_page.php?h=123&s_id=1&d_id=1. 10 มี.ค. 2551.
6. สุนทรี รัตนชูเอก. อุบัติเหตุในเด็กที่โรงพยาบาลเบตง. วารสารกรมการแพทย์ 2537; 19:335-41.
7. ยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์การตายของประชาชนไทยปี 2548. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2550.
8. สถิติสาธารณสุข พ.ศ 2548. Public Health Statistic 2005 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.- กรุงเทพฯ, 2548.
9. อนันต์ ตันมุขกุล. อุบัติเหตุในเด็กวัยอนุบาล. สารศิริราช 2527; 36:213-9.
10. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. เอกสารประกอบการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมปลอดภัยสำหรับเด็ก วันที่ 10 ตุลาคม 2544 ณ. โรงพยาบาลรามาริบัติ. 2544.
11. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. Child mortality in the next decade. ใน สุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐี และคณะ, บรรณาธิการ. Ambulatory Pediatrics 2. กรุงเทพฯ: โฮลิสติก พับลิชชิ่ง, 2544:7-11.
12. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. การป้องกันและลดการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจร:ประเด็นที่ปฏิบัติอย่างกว้างขวางในต่างประเทศแต่ยังไม่ได้ปฏิบัติในประเทศไทย. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2542.
13. วิบูลย์ วีระอาชากุล, ศิริกุล กุลเลียบ, วิลาวัลย์ วีระอาชากุล. การปรับปรุงการป้องกันภัยอันตรายในเด็กนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสนามบิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
14. ไพบุญย์ สุริยะวงศ์ไพศาล, อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. ประเมินผลโครงการรณรงค์เมาไม่ขับ. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2544.

